

УДК 343.1

DOI: 10.36550/2522-9230-2021-10-104-109

Анастасієва Вікторія Вікторівна,
аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ
e-mail: Anastasievavv@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7080-7585>

ВІДСТОРОНЕННЯ ВІД ПОСАДИ ЯК ЗАХІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У статті розглядаються правові підстави та порядок відсторонення від посади в кримінальному У статті розглядаються правові підстави та порядок відсторонення від посади в кримінальному провадженні, аналізується коло процесуальних проблем, які виникають в процесі реалізації досліджуваного заходу. В результаті встановлено, що відсторонення від посади в кримінальному процесі належить до заходів забезпечення кримінального провадження. Важливими аспектами, які вимагають розгляду, є підстави відсторонення від посади, а також відповідний процесуальний порядок реалізації досліджуваного заходу. В ході дослідження виявляється необхідність подальшого вивчення і детальної нормативно-правової регламентації такого заходу забезпечення кримінального провадження, як відсторонення від посади, зважаючи на недоопрацювання її ефективності і значимості з боку органів досудового розслідування.

Встановлено, що сучасне кримінально-процесуальне законодавство України, закріпивши нову систему примусових заходів, запропонувало гуманістичний підхід до обмеження трудових прав особи та встановило попередній судовий нагляд за законністю та обґрунтуванням тимчасового усунення від посади підозрюваного чи обвинуваченого. Відсторонення від посади займає особливе місце у системі заходів кримінально-процесуального примусу через високу ймовірність створення соціальних труднощів підозрюваному чи обвинуваченому, який втрачає роботу, становище в суспільстві, отримуючи встановлений законодавством рівень матеріального забезпечення від держави.

У дослідженні розв'язано проблему незрозумілого правового регулювання відсторонення від посади та практики застосування цього заходу для забезпечення кримінального провадження. Так як кримінально-процесуальна норма не була сформована належним чином, що призвело до зменшення кількості задоволених клопотань сторони обвинувачення. Аргументовано такі проблеми: по-перше, відсутність обґрунтування необхідності обмеження трудових прав громадян, по-друге, зростаюча роль правових гарантій захисту прав громадян у обмеженні їх конституційних прав, і по-третє, відсутність чіткого переліку підстав для звільнення, що є змістом цього заходу забезпечення кримінального провадження та правового регулювання правових наслідків відсторонення від посади.

Ключові слова: відсторонення від посади, заходи забезпечення кримінального провадження, службова особа, процес, кримінальне правопорушення.

Anastasieva V. DISMISSAL AS A MEASURE TO ENSURE CRIMINAL PROCEEDINGS

The article considers the legal grounds and procedure for removal from office in criminal proceedings, analyzes the range of procedural problems that arise in the implementation of the investigated measure. As a result, it was established that removal from office in criminal proceedings belongs to the measures to ensure criminal proceedings. Important aspects that require consideration are the grounds for dismissal, as well as the appropriate procedural procedure for the implementation of the measure under investigation. The study reveals the need for further study and detailed legal regulation of such a measure of criminal proceedings as removal from office, given the underdevelopment of its effectiveness and significance by the pre-trial investigation authorities. The main task of the current CPC of Ukraine is to respect and protect the rights and legitimate interests of persons involved in criminal proceedings, to ensure the legality and reasonableness of restrictions on constitutional human rights and freedoms at the pre-trial stages of criminal proceedings.

Measures to ensure criminal proceedings are directly related to the restriction of human rights. This institute is given considerable attention both at the legislative level - within the CPC of Ukraine provides for a separate year II, and in the practical implementation of its provisions - the implementation of specific criminal proceedings. Modern criminal procedural legislation of Ukraine, enshrining a new system of coercive measures, proposed a humanistic approach to the restriction of labor rights of the individual and established preliminary judicial supervision over the legality and justification of temporary removal from office of a suspect or accused. In the system of measures of criminal procedural coercion, removal from office occupies a special place due to the high probability of creating social difficulties for a suspect or accused person who loses his job, position and position in society, receiving a statutory level of material support from the state.

Therefore, there are problems of unclear legal regulation of removal from office, the practice of applying this measure to ensure criminal proceedings has not been properly formed, which has led to a decrease in the number of satisfied requests of the prosecution. The following problems can be argued: first, the lack of justification for the need to restrict the labor rights of citizens, second, the growing role of legal guarantees to protect the rights of citizens in restricting their constitutional rights, and third, the lack of a clear list of grounds for dismissal, the content of this measure to ensure criminal proceedings and legal regulation of the legal consequences of removal from office.

Key words: removal from office, measures to ensure criminal proceedings, official, process, criminal offense.

Постановка проблеми. З набранням чинності 20 листопада 2012 року Кримінальним процесуальним кодексом України впроваджено низку нових інститутів, зокрема визначено заходи забезпечення

кримінального провадження.

Основним завданням чинного КПК України є здійснення дотримання та захисту прав і законних інтересів осіб, які приймають участь в кримінальному процесі, забезпечення законності і обґрунтованості обмеження конституційних прав і свобод людини на досудових стадіях кримінального провадження.

Заходи забезпечення кримінального провадження безпосередньо пов'язані з обмеженням прав людини. Цьому інституту приділяється значна увага як на законодавчому рівні – у межах КПК України передбачений окремий р. II, так і в практичній реалізації його положень – здійсненні конкретних кримінальних проваджень. Сучасне кримінальне процесуальне законодавство України, закріплюючи нову систему заходів процесуального примусу, запропонувало гуманістичний підхід при застосуванні обмеження трудових прав особи і встановило попередній судовий нагляд за законністю та обґрунтованістю тимчасового відсторонення від посади підозрюваного або обвинуваченого. В системі заходів кримінально-процесуального примусу відсторонення від посади займає особливе місце у зв'язку з високою ймовірністю створення соціальних труднощів особі підозрюваного або обвинуваченого, які втрачають роботу, становище та становище в суспільстві, отримуючи при цьому регламентований законом рівень матеріальної підтримки від держави.

Тому існують проблеми нечіткого правового регулювання відсторонення від посади, не належним чином сформована ще практика застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження, що привело до зниження кількості задоволення клопотань сторони обвинувачення. Можна стверджувати про наступні проблеми: по-перше, про недостатню обґрунтованість необхідності обмеження трудових прав громадян, по-друге, про зростаючу роль правових гарантій захисту прав громадян при обмеженні їхніх конституційних прав, по-третє, про відсутність чіткого переліку підстав для відсторонення від посади, змісту даної заходи забезпечення кримінального провадження і правового регулювання правових наслідків відсторонення від посади.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Заходи забезпечення кримінального провадження перебувають у центрі теоретичних розробок. Над їх науковим обґрунтуванням працювали такі вчені, як: Ю.М. Грошевий, Т.В. Данченко, З.З. Зінатулін, В.Г. Капустянський, В.М. Корнуков, В.Т. Маляренко, М.М. Михасенко, В.В. Назаров, М.Я. Никоненко, В.Т. Нор, М.А. Погорецький, В.В. Рожнова, Л.Д. Удалова, О.Ю. Хабло, В.І. Фаринник тощо.

Метою статті є аналіз чинних норм Кримінального процесуального кодексу України щодо загальних положень про відсторонення від посади як захід забезпечення кримінального провадження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Захід забезпечення кримінального провадження – нова за назвою процесуальна категорія, хоча за змістом ми вбачаємо в ній аналог заходу кримінально-процесуального примусу – процесуальної категорії, відомої із кримінально-процесуального законодавства до ухвалення названого КПК [1].

Кримінальне провадження в Україні повинно здійснюватися з додержанням принципу верховенства права. При цьому загальні засади кримінального провадження передбачають застосування цього принципу та його складових елементів не тільки та не стільки в межах чинного національного законодавства, КПК однозначно передбачає врахування міжнародних стандартів. Наприклад, ч. 2 ст. 8 та ч. 5 ст. 9 КПК України чітко зобов'язують у тому числі прокурорів застосовувати кримінальне процесуальне законодавство України з урахуванням практики Європейського суду з прав людини. Прецедентна практика ЄСПЛ доволі широка та, як правило, має конкретний казуальний характер і базується на Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

До того ж, у контексті поняття кримінального провадження та його завдань, закріплених ст. 2 КПК України, заходи забезпечення кримінального провадження є формою процесуального примусу, а отже, відповідно до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод мають на меті втручання в права людини. Найпоширенішим є порушення права на повагу до приватного та сімейного життя. ст. 8 цієї Конвенції передбачає: « Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб» [2].

Міжнародні стандарти встановлюють низку вимог до національного законодавства та практики його імплементації судами, правоохоронними та іншими органами публічної влади. Чинна сьогодні редакція КПК України, попри певні недоліки, все ж передбачає досить чіткі та ефективні механізми гарантування та захисту прав людини у кримінальному провадженні. Водночас практика правозастосування зазначених правових норм не завжди відповідає суті та змісту законодавчих положень і тим паче – міжнародним стандартам у сфері прав людини

Стаття 131 КПК України містить вичерпний перелік заходів забезпечення кримінального провадження :

- 1) виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід (ст.ст.133-143 КПК);
- 2) накладення грошового стягнення (ст.ст. 144-147 КПК);
- 3) тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (ст.ст. 148-153 КПК);

- 4) відсторонення від посади (ст.ст. 154-158 КПК);
- 5) тимчасовий доступ до речей і документів (ст.ст. 159-166 КПК);
- 6) тимчасове вилучення майна (ст.ст. 167-169 КПК);
- 7) арешт майна (ст.ст. 170-175 КПК);
- 8) затримання особи (ст.ст. 188- 192 КПК, ст. ст. 207-213);
- 9) запобіжні заходи (ст.ст. 177-187 КПК).

Стаття 132 КПК України визначає загальні положення, які є обов'язковими при застосуванні всіх заходів забезпечення кримінального провадження. В нормах, які регулюють порядок застосування окремих заходів забезпечення кримінального провадження, ці положення можуть конкретизуватися залежно від особливостей того чи іншого заходу.

Заходи забезпечення кримінального провадження можуть застосовуватися до різних суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності – підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, свідка, а також інших осіб залежно від обставин кримінального провадження та поведінки його суб'єктів. Законодавець в нормах, які визначають порядок застосування кожного заходу забезпечення кримінального провадження, визначає коло осіб, щодо яких вони можуть бути застосовані та порядок їх обрання, зміни чи скасування.

Необхідність застосування заходів забезпечення в кримінальному провадженні є беззаперечним фактом і не викликає жодного сумніву. Водночас використання цих інститутів повинно ґрунтуватися на критеріях і стандартах засад кримінального провадження, насамперед – принципу верховенства права. Адже загально правові процесуальні принципи, що діють під час кримінального провадження як керівні засади, покликані визначати й затверджувати здійснення провадження в такий спосіб, за якого одночасно забезпечується ефективне функціонування системи кримінального процесу та захист конституційних прав і свобод людини. Водночас останнє досягається за допомогою виключення можливості незаконного звуження їх обсягу, а саме шляхом установлення в законі підстав, порядку й меж обмеження конституційних прав і свобод особи. Адже закон, установлюючи тимчасове обмеження прав і свобод людини, тим самим гарантує їх захист [3, с. 220].

Проблема взаємодії прокурора та слідчого є чи не найважливішим критерієм дотримання прав учасників процесу на етапі кримінального провадження. Так, глава 10 КПК передбачає, що основними суб'єктами ініціювання та реалізації заходів забезпечення кримінального провадження є слідчий та прокурор. Більшість заходів вони можуть ініціювати на рівних, при цьому прокурор, як процесуальний керівник у кримінальному провадженні, має забезпечити дотримання процесуального законодавства слідчим також.

Доцільно згадати й про проблему погодження прокурором клопотання про відсторонення від посади, оскільки відповідно до п. 10 ч. 2 ст. 36 КПК України прокурор має право погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій. Відповідно до п. 5 листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 223-558/0/4-13 від 5 квітня 2013 року також визначено, що за відсутності згоди (погодження) прокурора слідчий не вправі звертатися до суду з клопотанням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Водночас жодними нормами не визначено 57 строків такого погодження, що створює певні проблеми в оперативності застосування заходів забезпечення кримінального провадження, в тому числі відсторонення від посади [4, с.167].

Роль прокурора (як ініціатора застосування заходу забезпечення кримінального провадження чи як процесуального керівника) чітко передбачає підготовку належного обґрунтування та аргументації застосування такого виняткового інструменту у кримінальному провадженні. Тобто, необхідність обмеження прав людини у кожному конкретному випадку має відповідати меті кримінального провадження. Проте на практиці відповідні клопотання далеко не завжди належно готуються та обґрунтовуються.

Законодавцю необхідно зменшити строк прийняття слідчим суддею, судом рішення про відсторонення від посади. Пропонується скоротити строк до 24 годин з моменту надходження клопотання про застосування цього заходу. Такий строк буде реально відповідати основам розумності строків кримінального провадження [5, с.244].

Особливе місце в системі процесуального примусу посідає відсторонення від посади – захід забезпечення кримінального провадження, який полягає у тимчасовому вимушеному недопущенні особи, яка перебуває у певних службових відносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами чи організаціями, до виконання своїх функціональних обов'язків з підстав і в порядку, передбачених кримінальним процесуальним законодавством [6].

Крім цього, відсторонення від посади можна визначити як тимчасове, вимушене недопущення особи, яка знаходиться у певних службових відносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами чи організаціями, до виконання своїх функціональних обов'язків з підстав і в порядку, передбачених КПК України.

Відсторонення від посади застосовується до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні нетяжкого злочину, тяжкого чи особливо тяжкого злочину, і незалежно від тяжкості злочину – щодо особи,

яка є службовою особою правоохоронного органу з метою забезпечення дієвості кримінального провадження.

Під службовими особами слід розуміти осіб, визначених у ст. 18 КК, а також у п. 1 примітки до ст. 364 КК. Відповідно до ст. 18 КК, службовими є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Однак дане визначення відноситься до суб'єктів службових злочинів і не повністю розкриває термін «особа», який використовується в статті 154 КПК України, так як відсторонення від посади може бути застосовано лише до обмеженої категорії обвинувачених – службових осіб і тільки у зв'язку із вчинення злочинів, пов'язаних зі службовим становищем.

Відсторонення підозрюваного або обвинуваченого від посади переслідує наступні цілі: запобігання спробам перешкодити з'ясуванню обставин кримінального провадження; забезпечення виконання вироку. Тобто, цей захід забезпечує виконання майбутнього покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Виходячи, з вищесказаного робимо висновок, що підозрюваний чи обвинувачений повинні бути відсторонені не тільки від державної посади, а також і від роботи за спеціальністю, якщо кримінальне правопорушення пов'язане з цією роботою.

У статті 154 КПК України підкреслюється тимчасовий характер цього заходу забезпечення кримінального провадження, тобто робиться висновок про те, що рішення про відсторонення від посади діє лише в період досудового розслідування і судового розгляду, тобто за наявності необхідності такого заходу.

До підстав застосування відсторонення від посади слід віднести обґрунтовану підозру у вчиненні злочину та наявність достатніх підстав вважати, що такий захід необхідний для його припинення, або запобігання протиправній поведінці підозрюваного чи обвинуваченого, який, перебуваючи на посаді, може знищити чи підробити речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином.

Застосування заходів кримінально-процесуального примусу, проведення відкритих слідчих дій, що обмежують конституційні права людини, розгляд скарг на дії (бездіяльність) та рішення особи, яка провадить дізнання, слідчого та прокурора належить до компетенції слідчого судді суду першої інстанції.

Тому ч. 1 ст. 132 КПК України передбачено, що правовою підставою для застосування заходів забезпечення кримінального провадження є ухвала слідчого судді (на досудовому розслідуванні), суду (у судовому провадженні). Винятки можуть мати місце лише у випадках, визначених КПК України (на підставі рішення слідчого або прокурора). До них, зокрема, належать виклик особи слідчим та прокурором, який здійснюється в порядку, встановленому ст. 133-139 КПК України; тимчасове вилучення майна, передбачене ст. 167-169 КПК України; затримання особи (ст. 207, 208 КПК України); у разі неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею повноважень на місцевості (адміністративній території), на якій діє правовий режим воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції (ст. 615 КПК України).

Отже, під час розгляду клопотань про відсторонення від посади суд встановлює, чи є достатні підстави вважати, що такий захід необхідний для припинення кримінального правопорушення, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного чи обвинуваченого, який перебуваючи на посаді, може знищити чи підробити речі та документи, які мають значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або іншими діями протиправно перешкоджати кримінальному провадженню.

Слід зазначити, що відсторонення від посади є заходом, який носить превентивний характер і призводить до настання конкретних наслідків у вигляді знищення або приховування доказів, а також перешкоджання здійсненню розслідування кримінального провадження.

Таким чином, під відстороненням від посади слід розуміти заборона підозрюваному або обвинуваченому виконувати свої службові обов'язки, тобто виконувати роботу, яку він виконував, або займатися тією діяльністю, якою він займався з метою попередження його спробам перешкодити розслідування провадження або виконання вироку. Вказаний захід забезпечення кримінального провадження повинен переслідувати наступні цілі: не допустити знищення доказів підозрюваному або обвинуваченому; не допустити тиск на свідків, які перебувають в його підпорядкуванні; або будь-яким іншим способом перешкодити встановленню обставин кримінального провадження.

Відсторонення від посади можливо тільки в тому випадку, якщо є достатні підстави вважати, що залишаючись на роботі, обвинувачений (підозрюваний) буде перешкоджати досудовому розслідуванню і судовому розгляду кримінального провадження, відшкодування заподіяної злочином шкоди або

продовжувати займатися злочинною діяльністю, пов'язаною з перебуванням на цій посаді, перешкоджати виконанню вироку.

Також варто звертати увагу на відповідність клопотань про відсторонення вимогам ч. 2 ст. 155 КПК України, адже у протилежному випадку таке клопотання підлягає поверненню.

Варто зазначити, що згідно з ч. 2 ст. 154 КПК відсторонення від посади здійснюється на підставі рішення слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження на строк не більше двох місяців. Строк відсторонення від посади може бути продовжено відповідно до вимог статті 158 КПК України.

Як зазначає С. О. Шапутько, повноваження слідчого судді щодо розгляду клопотання про можливість надання дозволу на проведення відсторонення від посади полягають у перевірці: тяжкості злочину особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 154 КПК України); посади, яку обіймає особа, яку слідчий, прокурор просить відсторонити (ч. 2 ст. 155 КПК України); обставин, які дають підстави вважати, що перебування на посаді підозрюваного, обвинуваченого сприяло вчиненню кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 155 КПК України); наявності достатніх підстав вважати, що відсторонення від посади необхідне для припинення кримінального правопорушення, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного чи обвинуваченого, який, перебуваючи на посаді, може знищити чи підробити речі й документи, які мають значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином (ч. 1 ст. 157 КПК України); наявність переліку документів, які посвідчують обіймання особою посади та які підлягають поверненню особі або вилученню на час відсторонення від посади (ч. 3 ст. 157 КПК України [7, с. 105]).

Приводом для прийняття рішення про відсторонення від посади є клопотання: 1) прокурора, слідчого за погодженням із прокурором - в загальному порядку; 2) прокурора про відсторонення від посади особи, що призначалася Президентом України; 3) Генерального прокурора про відсторонення від посади Директора Національного антикорупційного бюро; 4) Генерального прокурора або його заступника про відсторонення від посади члена Національного агентства з питань запобігання корупції; 5) Генерального прокурора або його заступника про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності. Згідно з приписами ч. 2 ст. 155 КПК у клопотанні зазначаються: 1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання; 2) правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; 3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на обставини; 4) посада, яку обіймає особа; 5) виклад обставин, що дають підстави вважати, що перебування на посаді підозрюваного, обвинуваченого сприяло вчиненню кримінального правопорушення; 6) виклад обставин, що дають підстави вважати, що підозрюваний, обвинувачений, перебуваючи на посаді, знищить чи підробить речі і документи, які мають суттєве значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливатиме на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджатиме кримінальному провадженню іншим чином; 7) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання. До клопотання також додаються: 1) копії матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує доводи клопотання; 2) документи, які підтверджують надання підозрюваному, обвинуваченому копій клопотання та матеріалів, що обґрунтовують клопотання. Клопотання прокурора, слідчого за погодженням із прокурором про відсторонення особи від посади розглядається слідчим суддею, судом не пізніше трьох днів із дня його надходження до суду за участю слідчого та/або прокурора, підозрюваного/обвинуваченого, його захисника (ч. 1 ст. 156 КПК).

До підстав застосування відсторонення від посади слід віднести обґрунтовану підозру у вчиненні злочину та наявність достатніх підстав вважати, що такий захід необхідний для його припинення, або запобігання протиправній поведінці підозрюваного чи обвинуваченого, який, перебуваючи на посаді, може знищити чи підробити речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином.

Під час розгляду питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження сторони кримінального провадження повинні подати слідчому судді або суду докази обставин, на які вони посилаються.

За результатами розгляду клопотання про застосування заходу забезпечення кримінального провадження слідчий суддя вправі постановити ухвалу про: задоволення клопотання; відмову у задоволенні клопотання; повернення його для усунення недоліків, якщо клопотання подано слідчому судді без додержання вимог, визначених відповідною нормою КПК.

Судова практика свідчить, що суттєвою проблемою при застосуванні цього заходу є невиконання суб'єктом звернення обов'язку довести наявність достатніх підстав вважати, що такий захід необхідний для досягнення мети його застосування щодо конкретної особи (а саме для припинення кримінального правопорушення, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного чи обвинуваченого, який, перебуваючи на посаді, може знищити чи підробити речі і документи, які мають значення для

досудового розслідування, незаконними засобами впливати на свідків тощо). Також поширена практика ненадання істотно вагомих доказів вини підозрюваного у вчиненні інкримінованих злочинів, достатніх для відсторонення від посади. Тобто за часту участь прокурора у розгляді вказаних клопотань зводиться до формалізму, а саме переліченню підстав відповідно до норм КПК України.

Висновки. Неналежне застосування заходів забезпечення кримінального провадження передбачає порушення передбаченої законом процедури та загалом мети застосування самого заходу. Виокремлення цього блоку проблем передбачає різні за масштабом порушення: починаючи від незначного відхилення від процедури та закінчуючи серйозним зловживанням наданими процесуальними повноваженнями. Проте усі такі проблеми мають наслідком порушення прав людини, передбачити завчасно кінцеві наслідки якого, як правило, неможливо. Це означає, що кожна така проблема може спричинити суттєві негативні наслідки для учасників кримінального провадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ніконенко М.Я. Види заходів забезпечення кримінального провадження та їх місце і роль у процесі доказування. *Судова апеляція* № 1 (34), 2014 URL : <http://kia.court.gov.ua/sud2690/lj/4q/121408/>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: учинено в Римі 04 лист. 1950 р. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України : [сайт]. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність: Частина I: [підручник]. Х. : Вид-во Нац. ун-ту. внутр.справ, 2002. С. 219-220.
4. Фаринник В. І. Відсторонення від посади: кримінальний процесуальний аспект. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2014. №2(65). С. 162-171.
5. Бойчук Д.В. Проблеми законодавчого врегулювання відсторонення від посади як заходу забезпечення кримінального провадження. *Часопис Київського університету права*. 2018. №3. С. 240-245.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-17. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>
7. Шапутько С.В. Повноваження слідчого судді щодо судового контролю у кримінальному провадженні. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ. 2018. 280 с.

REFERENCES:

1. Nikonenko, M.Ia. (2014). Vydy zakhodiv zabezpechennia kryminalnoho provadzhennia ta yikh mistse i rol u protsesi dokazuvannia. [Types of measures to ensure criminal proceedings and their place and role in the evidentiary process]. *Sudova apeliatsiia*, 1 (34) Retrieved from: <http://kia.court.gov.ua/sud2690/lj/4q/121408/> [in Ukrainian].
2. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod. (1950, November 04). [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 [in Ukrainian].
3. Bandurka, O.M. (2002). Operatyvno-rozshukova diialnist: Chastyna I: pidruchnyk. [Operational search activity: Part I: [textbook]]. Harkiv. : Vyd-vo Nats. un-tu. vnutr.sprav, 219-220. [in Ukrainian].
4. Farynnyk, V. I. (2014). Vidstoronennia vid posady: kryminalnyi protsesualnyi aspekt. [Removal from office: criminal procedural aspect]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo)*, 2(65), 162-171. [in Ukrainian].
5. Boichuk, D.V. (2018). Problemy zakonodavchoho vrehuliuвання vidstoronennia vid posady yak zakhodu zabezpechennia kryminalnoho provadzhennia. [Problems of legislative regulation of removal from office as a measure to ensure criminal proceedings]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 3, 240-245. [in Ukrainian].
6. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. (2012, April 13). [Criminal Procedure Code of Ukraine]. Zakon Ukrainy vid 13 kvit. 2012 r. № 4651-17. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page> [in Ukrainian].
7. Shaputko, S.V. (2018). Povnovazhennia slidchoho suddi shchodo sudovoho kontroliu u kryminalnomu provadzhenni. [Powers of the investigating judge regarding judicial control in criminal proceedings]. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.04.2021